

УДК 342.61

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2021.03.22>

СУТНІСТЬ КАТЕГОРІЇ «ДОБРОЧЕСНІСТЬ ВІЙСЬКОВИХ ПОСАДОВИХ ОСІБ»

Приліпко М.О.,

аспірант

Міжрегіональної Академії управління персоналом

Приліпко М.О. Сутність категорії «добročесність військових посадових осіб».

Стаття присвячена визначенню сутності добročесності військових посадових осіб.

З'ясовано, що посилення вимог до рівня правової свідомості, правової культури, законслухняності представників публічної влади є сьогодні загальносвітовою тенденцією. У більшості цивілізованих демократичних країн нині визначено низку обмежень та заборон для осіб, які здійснюють функції держави, у тому числі й для військовослужбовців. Запровадження викладення у вільний доступ декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, збільшення уваги до додержання правил академічної добročесності свідчать про зростання етичних вимог до поведінки представників сектору безпеки і оборони в Україні.

Необхідність реалізації означених вище положень щодо забезпечення добročесної поведінки військових посадових осіб потребує створення адміністративно-правового механізму, за допомогою якого задекларовані нормотворцем цілі могли б втілитися у площину реальних правовідносин. Це вимагає перегляду положень актів військового законодавства, в яких знайшли відображення принципи та стандарти поведінки військових посадових осіб, особливо ті з них, які стосуються відносин з цивільним населенням, а також здійснення під час виконання своїх службових обов'язків дій, які можуть містити корупційні ризики.

Добročесність військових посадових осіб може розглядатися у декількох аспектах, кожен з яких підкреслює важливість досліджуваного феномена для вирішення завдань підвищення ефективності функціонування сектору безпеки і оборони. У правовому аспекті добročесність військових посадових осіб уявляє собою сукупність правових приписів, якими встановлюються їх обов'язки, а також заборони та обмеження щодо їх поведінки, які супроводжують увесь період несення військової служби. В інформаційному аспекті вказаний вид добročесності означає наявність процедур оприлюднення певних відомостей та даних про військових посадових осіб (із додержанням законодавства про захист персональних даних та вимог законодавства про державну таємницю).

У морально-етичному аспекті добročесність військових посадових осіб передбачає існування у суспільстві усталеної позиції щодо неприпустимості корупції та інших проявів недобročесності особами, які несуть військову службу. У ціннісному аспекті досліджуваний феномен означає встановлення високих моральних якостей та інтолерантності до корупції як цінностей суспільства, що знайшли своє відображення в етичних кодексах, кодексах честі та інших документах, які самостійно розробляються і затверджуються в окремих професійних співтовариствах. У діяльницькому аспекті добročесність військових посадових осіб може розглядатися як комплекс дій, що складаються з двох основних категорій: а) тих, які військовослужбовець зобов'язаний реалізовувати під час несення служби; б) тих, від вчинення яких військовослужбовець має утриматися.

Ключові слова: добročесність, військові посадові особи, морально-етичні норми, кодекси професійної етики, інтолерантність до корупції, правове забезпечення, правові засади, публічне управління.

Prylipko M.O. The essence of the category «integrity of military officials».

The article is devoted to the definition of the essence of the virtue of military officials.

It was found that the tightening of requirements for the level of legal consciousness, legal culture, law-abidingness of representatives of public authorities is a global trend today. In most civilized democratic countries, a number of restrictions and prohibitions have been established for persons who perform the functions of the state, including for military personnel. The introduction of free access to declarations of persons authorized to perform the functions of the state or local self-government, an increase in attention to the observance of the rules of academic virtue indicate an increase in ethical requirements for the behavior of representatives of the security and defense sector in Ukraine.

The need to implement the above provisions to ensure the good behavior of military officials requires the creation of an administrative and legal mechanism, with the help of which the goals declared by the rule-maker could be translated into the plane

of real legal relations. This requires a revision of the provisions of acts of military legislation, which reflect the principles and standards of conduct of military officials, especially those related to relations with the civilian population, as well as the implementation of actions in the performance of their duties that may contain corruption risks.

The virtue of military officials can be considered in several aspects, each of which emphasizes the importance of the phenomenon under study for solving the problems of improving the effectiveness of the functioning of the security and defense sector. In the legal aspect, the virtue of military officials is a set of legal prescriptions that establish their duties, as well as prohibitions and restrictions on their behavior that accompany the entire period of military service. In the information aspect, this type of virtue means the existence of a procedure for disclosing certain information and data about military officials (in compliance with the legislation on the protection of personal data and the requirements of the legislation on state secrets). In the moral and ethical aspect, the virtue of military officials presupposes the existence in society of an established position regarding the inadmissibility of corruption and other manifestations of impiety by persons in military service. In the value aspect, the phenomenon under study means the establishment of high moral qualities and intolerance to corruption as values of society, which are reflected in ethical codes, codes of honor and other documents independently developed and approved in individual professional communities. In the activity aspect, the virtue of military officials can be viewed as a complex of actions, consisting of two main categories: a) those that a soldier is obliged to implement while serving; b) those from which the soldier must refrain.

Key words: virtue, military officials, moral and ethical standards, codes of professional ethics, intolerance to corruption, legal support, legal framework, public administration.

Постановка проблеми. Посилення вимог до рівня правової свідомості, правової культури, законослухняності представників публічної влади є сьогодні загальносвітовою тенденцією. У більшості цивілізованих демократичних країн нині визначено низку обмежень та заборон для осіб, які здійснюють функції держави, у тому числі й для військовослужбовців. Запровадження викладення у вільний доступ декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, збільшення уваги до додержання правил академічної доброчесності свідчать про зростання етичних вимог до поведінки представників сектору безпеки і оборони в Україні. Разом з тим у правовій науці вказана проблематика ще не знайшла свого достатнього розвитку, що свідчить про необхідність подальших наукових пошуків.

Стан опрацювання досліджуваної проблематики. Проблеми доброчесності представників органів публічної влади розглядали у своїх роботах С. Жуков, Л. Зуєва, О. Ляпіна, Я. Тицька, І. Шопіна та інші науковці. Разом з тим нині слід констатувати недостатність наявного теоретико-методологічного підґрунтя для зміцнення правового механізму реалізації принципів доброчесності у діяльність військових посадових осіб.

Метою написання статті є визначення доброчесності

Виклад основного матеріалу. Проблеми, пов'язані із забезпеченням доброчесної поведінки військових посадових осіб у Збройних Силах України останнім часом набувають великої актуальності, що пов'язано із необхідністю підвищення рівня професіоналізму осіб офіцерського складу та їх етичних якостей. Відповідно до нової редакції Стратегічного оборонного бюлетеня, трансформація системи військового кадрового менеджменту, включаючи рекрутинг, відбір, утримання та управління кар'єрою військовослужбовців Збройних Сил України та інших складових сил оборони, підтримуватиметься шляхом: упровадження принципів прозорості, неупередженості та меритократичного підходу, який передбачає застосування чітко визначених критеріїв просування по службі, що ґрунтуються на знаннях, уміннях, цінностях, досвіді і доброчесності [1].

Як справедливо зауважує В. Бігун, законодавство використовує різні терміни і лексеми «доброчесності», зокрема такі, як «доброчесний», «критерій доброчесності», «академічна доброчесність», «перевірка доброчесності», «декларація доброчесності» та інші. За сферою ці терміни найчастіше використовуються у сферах судочинства (статусу суддів) в частині кваліфікаційних вимог, науки та освіти, державного врядування, зокрема державної служби. Доброчесність визначається неоднозначно, по-різному, наприклад, як принцип і водночас сукупність принципів («сукупність етичних принципів та визначених законом правил»). Як самостійний принцип доброчесність визначається як «принцип і стандарт поведінки, зокрема державного службовця, вимога до судді (його поведінки) чи кандидата на посаду судді. Інколи доброчесність визначається як вимога до конкурсу, який, для прикладу, повинен проводитися із дотриманням з-поміж інших принципу доброчесності, що є вимогою до його організаторів [2].

Основними принципами доброчесної поведінки військової (цивільної) посадової особи при виконанні службових обов'язків, відповідно до Кодексу доброчесної поведінки та професійної етики військових посадових осіб, державних службовців та інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави, в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України, є: пріоритет

службових інтересів; політична нейтральність; неупередженість; компетентність і ефективність; прозорість; нерозголошення службової інформації (конфіденційність); утримання від виконання незаконних наказів (розпоряджень); корпоративність. Пріоритет службових інтересів передбачає виявлення абсолютної відданості державним інтересам країни, свідоме підпорядкування власних інтересів суспільним вимогам та державним пріоритетам, обов'язок старанно діяти виключно в інтересах служби, забезпечувати найефективніше і вміле розпорядження військовим майном та коштами, за які військова (цивільна) посадова особа несе відповідальність [3].

Необхідність реалізації означених вище положень щодо забезпечення доброчесної поведінки військових посадових осіб потребує створення адміністративно-правового механізму, за допомогою якого задекларовані нормотворцем цілі могли б втілитися у площину реальних правовідносин. Це вимагає перегляду положень актів військового законодавства, в яких знайшли відображення принципи та стандарти поведінки військових посадових осіб, особливо ті з них, які стосуються відносин з цивільним населенням, а також здійснення під час виконання своїх службових обов'язків дій, які можуть містити корупційні ризики.

Крім того, для вироблення сталих навичок доброчесної поведінки військовослужбовців у системі військової освіти мають впроваджуватися різноманітні форми занять, метою яких є усвідомлення моральних стандартів професії (обговорення етичності дій героїв художніх фільмів, персонажів поширених комп'ютерних ігор, висловлювань військовослужбовців у соціальних мережах тощо).

Крім того, слід звернути увагу на позицію науковців, які стверджують, що особливостями триваючого сьогодні етапу розвитку правового забезпечення вищої освіти є активне закріплення етичних вимог щодо академічної доброчесності викладачів, науковців та здобувачів освіти в кодексах академічної доброчесності, ухвалених зборами трудових колективів або вченими радами університетів. У вказаних документах знайшли своє закріплення правила і норми академічної доброчесності учасників освітнього процесу, особливості політики закладів вищої освіти у вказаній сфері, процедури розгляду питань про академічну недоброчесність та правовий статус органів, які такі процедури здійснюють [4, с.38]. Посилення вимог до академічної доброчесності повною мірою зачіпає й процеси підготовки кадрів для Збройних Сил України та інших військових формувань у вищих військових навчальних закладах та військових навчальних підрозділах закладів військової освіти.

Висновки. Доброчесність військових посадових осіб може розглядатися у декількох ас-

пектах, кожен з яких підкреслює важливість досліджуваного феномена для вирішення завдань підвищення ефективності функціонування сектору безпеки і оборони. У правовому аспекті доброчесність військових посадових осіб уявляє собою сукупність правових приписів, якими встановлюються їх обов'язки, а також заборони та обмеження щодо їх поведінки, які супроводжують увесь період несення військової служби. В інформаційному аспекті вказаний вид доброчесності означає наявність процедур оприлюднення певних відомостей та даних про військових посадових осіб (із додержанням законодавства про захист персональних даних та вимог законодавства про державну таємницю). У морально-етичному аспекті доброчесність військових посадових осіб передбачає існування у суспільстві усталеної позиції щодо неприпустимості корупції та інших проявів недоброчесності особами, які несуть військову службу. У ціннісному аспекті досліджувані феномени означає встановлення високих моральних якостей та інтолерантності до корупції як цінностей суспільства, що знайшли своє відображення в етичних кодексах, кодексах честі та інших документах, які самостійно розробляються і затверджуються в окремих професійних співтовариствах. У діяльнісному аспекті доброчесність військових посадових осіб може розглядатися як комплекс дій, що складаються з двох основних категорій: а) тих, які військовослужбовець зобов'язаний реалізовувати під час несення служби; б) тих, від вчинення яких військовослужбовець має утриматися.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Стратегічний оборонний бюлетень України: затверджено Указом Президента України від 17 вересня 2021 року №473/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4732021-40121>.
2. Бігун В. С. Доброчесність як юридичний термін і сенс. *Часопис Київського університету права* 2019. №1. С.25-29.
3. Кодекс доброчесної поведінки та професійної етики військових посадових осіб, державних службовців та інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави, в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України: затверджено Міністром оборони України 15 березня 2017 року. URL: <https://www.mil.gov.ua/content/corruption/Codecs.pdf>
4. Шопіна І. Генеза правового забезпечення академічної доброчесності. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Військово-спеціальні науки*. 2020. Вип. 1. С. 36-39.